

**117.СУ "Свети Свети Кирил и Методий" гр. Бухово – 1830;
ул. "Младежка" № 34; тел. 029942111 e mail – school117@abv.bg**

**УТВЪРДИЛ
ДИРЕКТОР: .....
(Янка Цекова-Проданова)**

ПРАВИЛА И ПРОЦЕДУРИ

ЗА СПРАВЯНЕ С УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ

**В 117.СУ "СВЕТИ СВЕТИ КИРИЛ И МЕТОДИЙ"
ГРАД БУХОВО**

Разработени, съгласно Заповед № РД09-5906/28.12.2017г. на Министъра на образованието и науката и приети на Заседание на педагогически съвет с протокол № 11 / 07.09.2022 г.

Настоящите правила и процедури имат за цел прилагането на цялостен училищен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на посигурна училищна среда.

I. Задължения на персонала

1. Училищен координационен съвет

- Планира, проследява и координира дейностите за справяне с тормоза на
- Обобщава предложениета на класовете и изготвя общоучилищни ценности и правила.
- Обсъжда и приема процедурите за докладване, регистриране и проследяване на случаите на тормоз.
- Прави мотивирани предложения до директора с цел подобряване на работата.
- Подпомага класните ръководители с материали или консултации със специалисти, съдейства за организиране на периодични обучения на учителите по темата за насилието.

2. Класни ръководители

- В началото на годината провеждат занятия в часа на класа, посветени на тормоза и насилието.
- С помощта на учениците приемат правила за поведение и ценности при прояви на насилие.
- Постерите с приетите правила за поведение и ценности се поставят на видно място в класната стая.
- Запознават учениците с начините за съобщаване на случаи на тормоз.
- Реагират при всеки опит за насилие над ученик в клас, съгласно утвърдените процедури и приетите правила.
- Всеки инцидент или проява на насилие и/или тормоз, съответстващи на второ и трето ниво /Приложение 1/ се документира в Дневника със случаи.
- Участват в работата на екипа, сформиран по конкретен случай на ученик от класа им.
- Провеждат периодично превантивни занятия по проблемите на тормоза, като могат да привличат различни специалисти, напр. от МКБППМН и др.
- Информират учениците за Националната телефонна линия за деца 116 111.
- Информират родителите за дейностите по механизма, както и за приетите правила и процедури.
- Съдействат за включването им в дейностите на ниво училище.

3. Учители, които не са класни ръководители

- Включват темата за насилието в учебни единици, при които това е възможно.
- Поощряват и развиват съвместното учене, както и поведение на сътрудничество и взаимопомощ.

- Познават и използват установената система за информиране и съобщаване за случаи на тормоз над ученици.
- Познават правилата и последствията на класа, прилагат ги и изискват от учениците да ги прилагат.

4. Дежурни учители

- Спазват стриктно утвърдения от директора график за дежурство, следейки рисковите зони, в които е възможна появата на насилие и тормоз.
- Реагират според утвърдените процедури в ситуации на насилие по време на дежурството им.
- Оказват съдействие на колеги при установени от тях нарушения на ученици и докладват на УКС, като всеки инцидент или проява на насилие и/или тормоз, съответстващи на второ и трето ниво /Приложение 1/ се документира в Дневника със случаи.

5. Помощен и непедагогически персонал

- Полагат грижи за предотвратяване на насилийски действия, на които станат свидетели.
- Познават основните принципи на действие и ги прилагат – правила, последствия, процедури за реагиране на насилие.
- Не допускат прояви на насилие и съобщават за тях на класен ръководител, заместник директор, директор или член на УКС.

II. Процедура за информиране и съобщаване на случаи.

- ученик, който е жертва на тормоз уведомява класния ръководител или учител, който съответно уведомява психолога по утвърдената процедура
  - всеки класен ръководител може да договори със учениците си от класа форми и начини за съобщаване на случаи на тормоз в класа
- всеки учител и служител, наблюдавал ситуация на насилие между деца е длъжен да информира психолога, който извършва кризисна интервенция. Сигналът се подава писмено по утвърдена бланка / Информация за случай на тормоз – Приложение №1/. При случаи от второ и трето ниво психологът сезира УКС.

III. Процедури за регистриране, докладване и разглеждане на случаи на насилие и тормоз сред учениците.

1. Прекратяване на ситуация на насилие и тормоз

Задължение на всеки служител на институцията е да се намеси, за да прекрати ситуация на насилие/тормоз, на която е станал свидетел или за която е получил сигнал (от дете, родител или друг служител от училището):

- В случай на физически тормоз децата трябва да бъдат разделени и да се прекрати физическият контакт между тях незабавно.
- При опасност за живота на детето, неговото здраве и физическия интегритет може да се използва разумна физическа сила под формата на избутване, издърпване, задържане на място.
- Не трябва веднага да се разпитва детето, проявило насилие или тормоз за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това може да се случи на по-късен етап.
- Учителят ясно обявява пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение.
- В този момент не е добре да се разпитва за подробности и детето, което е потърпевшо, особено в присъствието на детето, което е нанесло насилието/тормоза и на други деца, защото това може да урони неговото достойнство.
- Фокусът на интервенцията трябва да бъде насочен към децата – свидетели на насилието, към средата, а не към активните участници и потърпевшите в ситуацията на насилие;
- При първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата или да се наложи друга предварително съгласувана мярка.

2. Подход за възстановяване на щетата

Подходът за възстановяване на щетата се основава на принципа, че „всяка щета, нанесена на друг, трябва да бъде възстановена“ и включва съответните действия в тази посока.

Възстановяването на щетите успешно може да се прилага за материални и за нематериални щети. Този подход се прилага от класния ръководител или психолога.

1. Провеждане на задълбочен разговор с детето, което е извършило насилие, за да му се помогне да разбере какви са последствията от неговата постъпка. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които цялото училище се придръжа, а не за да бъде наказан:

1. 1. Класният ръководител изслушва детето. Не е желателно да се изслушва съвместно с потърпевшото дете.

1.2. Детето само предлага как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. /С неговото предложение трябва да се съгласи и детето, което е потърпевш от насилието./

2. Изясняване на ситуацията и постигане на договореност с двете страни на ситуацията

3. Проследяване от класния ръководител за определен период от време поведението на децата и даване обратна връзка.

4. При необходимост може да потърси съдействие и от другите учители и педагогическия съветник, които също да наблюдават поведението на децата и да реагират своевременно.

5. Педагогическия съветник може да подпомогне работата на учителя като даде насоки за действията и мерките, които учителя да предприеме.

6. При преценка може да бъде насочено към услуги в общността.

3. Процедури и действия при инцидент, криза или при повторна ситуация на насилие или тормоз

При повторна ситуация на насилие или случай на инцидент или криза се следват предписанията от механизма, описани в *Приложение 1. Класификация на формите на тормоз и приемане на съответни действия.*

1. Препоръки при инцидент, криза или при повторна ситуация на насилие или тормоз.

• При инциденти и кризи се препоръчва работа в групов формат като се предлага се пространство, в което да се вентилират емоциите от преживяното и да се даде възможност за преработка. Най-подходящо е тази интервенция да бъде извършвана от психолога или специалист от Националната мобилна група за психологическа подкрепа към МОН.

• Работата с деца, които са обект на тормоз, трябва да бъде насочена към формиране на умения за справяне с подобно поведение.

• Погрешно е открито и публично пред другите деца да се оказва подкрепа на потърпевшото дете, защото това допълнително ще урони достойнството на детето пред неговите връстниците.

• Необходимо е да се подчертава поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;

• Детето трябва да почувства доверие и сигурност за споделяне, което е особено ако насилието се повтори. Може да му се предложи да поговори с психолога в институцията;

• Не е препоръчително да се прави среща между детето, върху което е упражнено насилието, и детето, което е извършило насилието, с цел да се помирят и да се разберат. Такива срещи могат да доведат до неблагоприятни последствия. Може да се реализира медиация с цел възстановяване на емоционалната и моралната щета и взаимовръзките между децата.

• Наблюдава се детето в следващите дни, за да се уверим как се чувства, и при необходимост отново се разговаря с него.

• Необходимо е да се работи с наблюдателите не само на нивото на превенцията, но и след ситуация на тормоз.

• Не се отстраняват наблюдателите, когато се прекратява или управлява ситуация на тормоз, като всички, които са били там, следва да видят какво се прави съгласно правилата на институцията.

• Валидират се правилата и етиката на поведението и се подкрепят тези, които са се намесили в защита ценностите на институцията. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще.

• Насърчават се отговори на насилието с думи, търсene на помощ и съобщаване за случая. • При преценка детето може да бъде насочено към услуги в общността.

Процедури за интервенция на ситуация на насилие и/или тормоз при първо ниво:

- 1) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници.
- 2) Класният ръководител/учителят подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие.
- 3) Уведомяване на родител от класния ръководител/учителя.
- 4) Консултации – приемане на индивидуални разговори с участниците от класния ръководител/учителя.

5) Мерки и действия от страна на класен ръководител/учител – намиране на решение, което удовлетворява страните и служи за пример на наблюдалите. 6) Проследяване на изпълнението на предприетите мерки и действия.

Процедури за интервенция на ситуация на насилие и/или тормоз при второ ниво:

- 1) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници.
- 2) Учителят/класният ръководител подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие. Всеки служител, който е станал свидетел на насилието, може да подаде сигнал към ОЗД.
- 3) Учителят/класният ръководител съобщава на Координационния съвет за случая.
- 4) Случаят се регистрира в Дневник, създаден във връзка с Механизма за противодействие на училищния тормоз.
- 5) Прави се оценка на случая и по преценка директорът подава сигнал от името на институцията до ОЗД и/или полицията и се инициира работа по случай.
- 6) Уведомяване на родител.
- 7) Мерки и действия – работа на координационния съвет: анализ на ситуацията от регистъра и приемане на работа по случая.
- 8) Проследяване на изпълнението на предприетите мерки и действия.

Процедури за интервенция на ситуация на насилие и/или тормоз при трето ниво:

- 1) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници.
- 2) Учителят/класният ръководител подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие.
- 3) Случаят се регистрира в Дневник, създаден във връзка с Механизма за противодействие на училищния тормоз.
- 4) Незабавно се уведомява директорът и се подава сигнал към ОЗД и/или органите на полицията.
- 5) Уведомяване на родител.
- 7) Консултации – приемане на индивидуални разговори с участниците.
- 8) Предприемане на мерки и действия от страна на координационния съвет, интензивна работа по случай.
- 9) Информиране и насочване към други служби/или услуги от страна на директора. Ако друга организация или услуга е въвлечена в работата с детето или ученика, институцията установява връзка с тези организации или услуги и синхронизира дейностите.
- 10) Проследяване на изпълнението на предприетите мерки и действия.

4. Действия в случаи на инцидент, който поставя в рисък или урежда живота и/или здравето на ученик.

Дефиниция на инцидент: “Инцидент е всяко травматично събитие за дете, вследствие на което е наличен рисък от уреждане на неговото физическо и/или психическо здраве.”

1. Служителят на образователната институция, свидетел на случилото се или уведомен за него, се намесва незабавно, за да преустанови проявата на насилие или друго травматично събитие.

2. **Приоритетна грижа за здравето на всички ученици, участници в инцидента или насилието.**

• Служителят на образователната институция, свидетел на случилото се или уведомен за него, **сигнализира незабавно медицинското лице в училище**, за установяване нуждата от намеса на Бърза неотложна медицинска помощ. /Медицинското лице извършва преглед и сигнализира Бърза помощ, при нужда, след което описва състоянието, интервенцията и причината за нея в медицинския журнал/.

3. **Незабавно се сигнализира за случилото се:**

• **директорът на образователната институция и класният ръководител;**
• **родителите /настойниците, попечителите, други лица, при които детето е настанено като мярка за закрила на детето/ на учениците – пострадали от насилие или инцидент и тези, които са упражнили такъв.**

• **Дирекция „Социално подпомагане“ /ДСП/. Компетентна да предприеме мерки за закрила е тази дирекция, която е по настоящ адрес на детето, това е адресът, на който детето пребивава. В случай на по-голяма оперативност и спешност може да се сигнализира дирекция „Социално подпомагане“ по местонахождение на училището по телефон, факс, електронна поща /данни за телефони, факс, електронна поща на дирекции „Социално подпомагане“ на територията на цялата страна са поместени на сайта на Агенцията за социално подпомагане www.asp.govtment.bg. До 24 часа от случилото се, сигналът се подава и писмено до ДСП.**

• **При невъзможност за осъществяване на контакт с дирекция „Социално подпомагане“ сигналът за инцидента и предприетите действия или за проявата на насилие може да се подаде на Националната телефонна линия за деца 116 111 към Държавната агенция за закрила на детето, която е с национално покритие, денонощна и безплатна. Сигнал може да бъде подаден до Държавната агенция за закрила на детето и устно на телефон /централа/ 02/933 90 10, 02/933 90 11, факс 02/980 24 15, по електронна поща на e-mail: sacp.govtment.bg, в звоното за административно обслужване – приемна, на адрес: гр. София, ул. „Триадица“ № 2. Данни за териториалните поделения на Държавната агенция за закрила на детето, до които може да се подаде сигнал, са налични на официалната електронна страница www.sacp.govtment.bg.**

• **Органите на МВР /инспектор Детска педагогическа стая, оперативен работник/ 2.4. В следствие на проявено насилие и/или тормоз, ситуацията се регистрира писмено в Дневника.**

5. Насочване на детето и неговите родители към програми и услуги в общността

Насочването на детето и неговите родители към консултация и психологическа работа следва да се осъществява от психолога или ако няма такъв – от учителя на групата/класния ръководител. Насочващият трябва да е запознат с услугите в общността и да даде пълна и конкретна информация на родителите за възможните услуги и програми – къде може да се консултират, колко струват консултациите, какво представляват консултациите, какъв е метода на работа и т.н.

Важно е насочването да се направи конкретно и сгрижа, за да могат родителите и детето да се възползват, а не да го приемат като мярка за наказание.

6. Действия при насилие на дете/ученик срещу член на екипа на институцията

• **Действието се прекратява незабавно от възрастен, който е в близост до мястото на извършеното насилие.**

- Оказва се помощ в случай, че има пострадал/пострадали.
- Детето трябва да бъде отделено с оглед на възстановяване на сигурността. Отделянето на детето може да бъде временно до успокояването му, осъществява се психологическо консултиране/кризисна интервенция.
- Уведомяват се родителите на детето
- С детето започват дейности за установяване на причините, изясняване на ситуацията, оценка на проблема.
- С него задължително разговаря педагогически съветник. Последният дава становище след оценката на проблема и поведението за целите на вземането на решение за последствията от Педагогическия съвет.
- Училището организира провеждане на педагогически съвет за вземане на решение за последващи действия.
- Обсъждат се възможни действия и се прави план за работа с детето.

7. Действията при насилие на възрастен срещу дете/ученик

- При насилие на възрастен над дете незабавно се подава сигнал към ОЗД и/или полиция и се свиква Координационния механизъм за дете в риск.
- Училището извършва последователни действия – описани в *Приложение 3: Кога, кой и къде може да подава сигнал за дете в риск?*
- С пострадалото дете разговаря психолог, който прави оценка и изготвя становище.

8. Действия при установяване, че дете е жертва на насилие или е в риск от такова.

Съгласно Закона за закрила на детето (чл. 7, ал. 1) „Лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция „Социално подпомагане”, Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи.

Съгласно ал. 2 „Същото задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзка с упражняваната от него професия или дейност, дори и ако то е обвързано с професионална тайна“.

„**Дете в риск**, по смисъла на т. 11 от §1 на Допълнителните разпоредби на Закона за закрила на детето е:

- а) чиито родители са починали, неизвестни, лишени от родителски права или чиито родителски права са ограничени, или детето е останало без тяхната грижа;
  - б) което е жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унизително отношение или наказание в или извън семейството му;
  - в) за което съществува опасност от увреждане на неговото физическо, психическо, нравствено, интелектуално и социално развитие;
  - г) което страда от увреждания, както и от труднолечими заболявания, констатирани от специалист;
  - д) за което съществува риск от отпадане от училище или което е отпаднало от училище.”
- Всеки служител на 117.СУ „Св. св. Кирил и Методий”, гр. Бухово, на когото стане известно, че дете в риск се нуждае от закрила, следва незабавно да уведоми директорът на институцията.
  - След проверка на случая директорът свиква УКС.

- От страна на институцията сигналът се подава от директора. Всеки член на институцията, който е станал свидетел на ситуация на насилие и тормоз, е длъжен незабавно да уведоми ОЗД и /или полицията.
- Съгласно Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето (чл. 10, ал. 5) в случаите, отнасящи се до насилие над дете, се разглеждат и анонимни сигнали. В случай на подозрение за ситуация на тормоз, всеки служител в институцията може да проведе консултация, като се свърже с Националната телефонна линия за деца и разговаря с консултант на телефон 116 111, а в ситуации на кибернасилие и кибертормоз – да се свърже с Националния център за безопасен интернет на телефон 124 123 или чрез сайта www.safenet.bg.
- Сигнал може да се подаде и към Държавната агенция за закрила на детето функционира Национална телефонна линия за деца 116 111, която работи 24 часа в деновонощето. В случаи, касаещи насилие и тормоз в интернет (кибернасилие и кибертормоз), сигнал може да се подава към Националния център за безопасен интернет. Към центъра функционира консултативна линия, отворена в работните дни между 10 и 16 часа на телефон 124 123, имейл helpline@online.bg и чат в сайта www.safenet.bg. Консултациите на линията са анонимни и на нея могат да се свързват както деца, така и професионалисти и родители. Сигнал може да бъде подаден и към националния телефон за спешни повиквания 112.
- Според Координационния механизъм, в случай че сигналът за насилие бъде приет от някой от визиряните органи за закрила – получен от дирекция „Социално подпомагане“ (отдел за закрила на детето), Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи, съгласно чл. 7 от Закона за закрила на детето той е длъжен да уведоми за това останалите незабавно до 1 час от регистриране на сигнала, включително по телефон и факс.
- Сигналът се изпраща в дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на детето. Съгласно Координационния механизъм във всеки един отдел „Закрила на детето“ при дирекция „Социално подпомагане“ началникът на отдела е на разположение, като той определя отговорен социален работник. В отдел „Закрила на детето“ определеният отговорен социален работник извършва проверката на сигнала до 24 часа от неговото постъпване.
- При проучването на сигнала социалният работник може да потърси съдействие от страна на детската градина/училището – информация за детето, за взаимоотношенията му с децата, впечатленията на учителите, т.е. информация, с която да бъде направена оценка на случая.
- При проучването на сигнала и предприемането на действия се изиска работа в екип от страна на различни специалисти, за да се направи точна оценка и да бъдат съгласувани действията на различните специалисти.
- В случай че бъде установен рисък за детето, трябва да бъдат предприети мерки за закрила и да започне работа по случая.
- Изготвя се общ план, в който се описват планираните мерки, като социалният работник е отговорен и следи за изпълнението на плана.

- От страна на институцията сигналът се подава от директора. Всеки член на институцията, който е станал свидетел на ситуация на насилие и тормоз, е длъжен незабавно да уведоми ОЗД и /или полицията.
- Съгласно Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето (чл. 10, ал. 5) в случаите, отнасящи се до насилие над дете, се разглеждат и анонимни сигнали. В случай на подозрение за ситуация на тормоз, всеки служител в институцията може да проведе консултация, като се свърже с Националната телефонна линия за деца и разговаря с консултант на телефон 116 111, а в ситуации на кибернасилие и кибертормоз – да се свърже с Националния център за безопасен интернет на телефон 124 123 или чрез сайта www.safenet.bg.
- Сигнал може да се подаде и към Държавната агенция за закрила на детето функционира Национална телефонна линия за деца 116 111, която работи 24 часа в денонощието. В случаи, касаещи насилие и тормоз в интернет (кибернасилие и кибертормоз), сигнал може да се подава към Националния център за безопасен интернет. Към центъра функционира консултативна линия, отворена в работните дни между 10 и 16 часа на телефон 124 123, имейл helpline@online.bg и чат в сайта www.safenet.bg. Консултациите на линията са анонимни и на нея могат да се свързват както деца, така и професионалисти и родители. Сигнал може да бъде подаден и към националния телефон за спешни повиквания 112.
- Според Координационния механизъм, в случай че сигналът за насилие бъде приет от някой от визиряните органи за закрила – получен от дирекция „Социално подпомагане“ (отдел за закрила на детето), Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи, съгласно чл. 7 от Закона за закрила на детето той е длъжен да уведоми за това останалите незабавно до 1 час от регистриране на сигнала, включително по телефон и факс.
- Сигналът се изпраща в дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на детето. Съгласно Координационния механизъм във всеки един отдел „Закрила на детето“ при дирекция „Социално подпомагане“ началникът на отдела е на разположение, като той определя отговорен социален работник. В отдел „Закрила на детето“ определеният отговорен социален работник извършва проверката на сигнала до 24 часа от неговото постъпване.
- При проучването на сигнала социалният работник може да потърси съдействие от страна на детската градина/училището – информация за детето, за взаимоотношенията му с децата, впечатленията на учителите, т.е. информация, с която да бъде направена оценка на случая.
- При проучването на сигнала и предприемането на действия се изисква работа в екип от страна на различни специалисти, за да се направи точна оценка и да бъдат съгласувани действията на различните специалисти.
- В случай че бъде установен риск за детето, трябва да бъдат предприети мерки за закрила и да започне работа по случая.
- Изготвя се общ план, в който се описват планираните мерки, като социалният работник е отговорен и следи за изпълнението на плана.

Изготвил:

1. Галин Мичев
2. Катя Христова

